

ԿԼԻՄԵՆՏ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Մայիսի 23-ին կյանքին հրաժեշտ տվեց վաստակաշատ պատմաբան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գլխավոր գիտաշխատող, պատմական գիտությունների դոկտոր Կլիմենտ Ամասիայի Հարությունյանը, որը ծանրակշիռ և բացառիկ ներդրում ունի Երկրորդ աշխարհամարտին և Հայրենական մեծ պատերազմին հայ ժողովրդի մասնակցության պատմության հետազոտության բնագավառում:

Կ. Հարությունյանը ծնվել է 1940 թ. մայիսի 1-ին Կապան քաղաքում: 1961–1966 թթ. սովորել ու գերազանցությամբ ավարտել է Երևանի Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական ինստիտուտի պատմալեզվագրական ֆակուլտետի պատմության բաժինը: 1966–1968 թթ. աշխատել է Հայաստանի նորագույն պատմության պետական կենտրոնական արխիվում որպես կրտսեր, ապա՝ ավագ գիտաշխատող: 1968 թ. ընդունվել է Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի պատմության ինստիտուտի ասպիրանտուրա: 1971 թ. մինչ կյանքի վերջը աշխատել է նույն ինստիտուտում՝ կրտսեր գիտաշխատողից հասնելով գլխավոր գիտական աշխատողի պաշտոնին: 1979 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, 1994 թ.՝ դոկտորական ատենախոսությունները:

Կ. Հարությունյանի դոկտորական ատենախոսությունը՝ «Հայկական ազգային զորամիավորումները 1918–1945 թթ.», ըստ էության, հայկական զինուժի շինարարության ընդհանրացնող պատմությունն է: Այն 2002 թ. հրատարակվել է որպես մենագրություն: Պատմաբանի հիմնականում աշխատություններից է նաև 2004 թ. ռուսերենով լույս տեսած «Հայ ժողովրդի մասնակցությունը Խորհրդային Միության Հայրենական մեծ պատերազմին (1941–1945 թթ.)» սովորաձավալ մենագրությունը, որի համար Կ. Հարությունյանն արժանացել է ՌԴ ԳԱ նախագահության և Ռուսաստանի պատմության ինստիտուտի «Պատվավոր դիպլոմի»:

Անվանի պատմաբանի ուսումնասիրության ոլորտում հատուկ տեղ են գրավում Մոսկվայի, Ստալինգրադի, Կուրսկի և հաղթական այլ ճակատամարտերին հայ ժողովրդի զավակների մասնակցության հիմնահարցերը, որոնք առանձին գրքերով լույս են տեսել ռուսերեն: Նրա գրչին են պատկանում նաև մարշալներ Հովհ. Բաղրամյանի, Հ. Բաբաջանյանի, Ս. Խուդյակովի և Ս. Ազանովի մասին արժեքավոր մենագրությունները:

Կ. Հարությունյանի տեսադաշտից չեն վրիպել նաև Հայրենական մեծ պատե-

րազմին Արցախի և Զավախքի հայության հերոսական մասնակցության հիմնահարցերը: 2009 թ. արխիվային նորահայտ փաստերի հիման վրա նա ռուսերեն հրատարակել է «Լեռնային Ղարաբաղի և Հյուսիսային Արցախի հայ ռազմիկների մասնակցությունը Խորհրդային Միության Հայրենական մեծ պատերազմին (1941-1945)», իսկ 2014 թ.՝ «Զավախքահայերի մասնակցությունը Հայրենական մեծ պատերազմին» մենագրությունները:

Կ. Հարությունյանը զգալի ավանդ ունի արխիվային մի շարք փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածուների կազմման գործում: Մասնակցել է Խորհրդային Հայաստանից Հայրենական մեծ պատերազմում զոհված հայերի անուններն ամփոփող «Հուշամատյան» քառահատորյակի պատրաստման աշխատանքներին, հեղինակ է «Հայկական ազգային ատլաս»-ում և «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ատլաս»-ում տեղ գտած երկու քարտեզների, որոնք վերաբերում են Հայրենական մեծ պատերազմին հայ ժողովրդի զավակների մասնակցությանը:

Վաստակաշատ պատմաբանը 44 մենագրությունների հեղինակ է, տասնյակից ավելի աշխատությունների համահեղինակ: Հրատարակել է շուրջ 150 գիտական և 100-ից ավելի հրապարակախոսական հոդվածներ: Նրա գիտական ղեկավարությամբ պաշտպանվել է 4 թեկնածուական ատենախոսություն:

Գիտական, ռազմահայրենասիրական բեղմնավոր գործունեության համար Կ. Հարությունյանը պարգևատրվել է «Մովսես Խորենացի», «Մարշալ Բաղրամյան», «Ծովակալ Իսակով», «Վազգեն Սարգսյան», «Գարեգին Նժդեհ», «Մեծ Հայրենական-65», «Հայրենական պատերազմում Հաղթանակ- 70», «Հայրենական պատերազմում Հաղթանակ-75», ՌԴ «Միխայիլ Շոլոխով-100» և պետական այլ մեդալներով, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի «Մովսես Խորենացի» հուշամեդալով, ՀՀ ԳԱԱ «Գովեստագրով» ու «Վաստակագրով», ԱՊՀ երկրների վետերանների միության «Պատվո նշանով» և այլն:

Մինչև կյանքի վերջին օրը անվանի պատմաբանը գրիչը վայր չդրեց՝ ավարտին հասցնելով իր հերթական մենագրությունը ...

Անվանի պատմաբանի մահվան կապակցությամբ խորապես ցավակցում ենք նրա ընտանիքին, հարազատներին և գործընկերներին:

ՀՀ ԳԱԱ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ